

Literatuur

- ANONYMUS, 1907. Catalogue des collections laissées par feu le Dr. Bamps. Vente à Ixelles, le 9 décembre 1907. Zonder plaats en uitgever.
- ANONYMUS (H. VANNEROM), 1972. Lobelia-Elatine-vennen en naaste omgeving. Natura-Limburg, 70 : 480-484.
- ANONYMUS - 1977. Behoud Pietersembos. Lanaken; Werkgroep Leefmilieu Lanaken.
- ANONYMUS (H. Willockx, kaarten van G.H. Parent), 1983. Reptielen en amfibieën. In: Bedreigde planten en dieren in Vlaanderen. Turnhout; Kon. Ver. Vogel- en Natuurstudie De Wielewaal; 26-31.
- BAEYENS, L., 1968. Bodemkaart van België, Kaart 61E Paal Gent, Centr. vr. Bodemkarter., I.W.O.N.L., 1/20.000.
- BAEYENS, L., 1972. Bodemkaart van België, Kaart 47E Peer Gent, Centr. vr. Bodemkarter., I.W.O.N.L., 1/20.000.
- BAMPS, C., 1894. Faune des Reptiles et des Batraciens de la province de Limbourg. Bull. Soc. Méloph. Hasselt, 28 blzn.
- BURNY, J., 1980. De herpetofauna van de Hoge Kempen. Stentor, 16(3) : 39-44.
- FAASEN, J., z.d. (1982). In en om "het Stamprooierbroek". Uitgave De Wielewaal regio Bree.
- FERRARIS, GRAAF J. OE, ongeveer 1780. Chorologische kaart der Oostenrijkse Nederlanden Facsimile uitgave L. Dupuis, heruitgave N.G.I. Brussel.
- FONSECA, PH. OE 1982. La répartition du Crapaud calamite (*Bufo calamita* Laurenti) en Flandres. Les Naturalistes belges, 63(8-9) : 169-173.
- FRICKX, E.H., ongeveer 1744. Kaart der Oostenrijkse Nederlanden. Facsimile uitgave N.G.I. Brussel.
- HAVRE, G.C.M., VAN, 1928. Les oiseaux de la faune belge. Bruxelles, M. Lamartin: 497 pp.
- HOOGSTEYNS, J., 1958. Algemeen overzicht van de fauna-flora van 't Turfvenneke (Beverlo). De Wielewaal, 24(5) : 141-144.
- HORST, J. TH. TER, 1960. De verspreiding van de amfibie en reptilia in Zuid-Limburg. Natuurhist. Maandbl. 49(9-12) : 105-118.
- KLEIJN, L.J.K., 1968. Identificatie van de in Nederland voorkomende soort van het genus *Umbra* Walbaum 1972 (Hondsvissen). Natuurhist. Maandbl. 57(3) : 35-40.
- KRUYTJENS, B. en P. PAULISSEN, 1977. De herpetofauna van Zutendaal (B.) Lacerta, 35(4) : 50-52.
- MASSART, J., 1912. Les districts flandrien et campinien. In: Bommer, Ch. et J. Massart. Les aspects de la végétation en Belgique. Bruxelles; Jard. Bot. de l'Etat. 80 foto's gr. form.
- MUNAUT, A.V., 1967. Recherches paléo-écologiques en Basse et Moyenne-Belgique. Acta Geogr. Lovaniensia, 6: 191 pp.
- NJIS, R.J.V., 1978. De inbreng van de landschapsekologie in de ruimtelijke planning; met een facetstruikschets voor het beekdallandschap "De Zwarte Beek" (West-Limburg) als typestudie. R.U. Gent, H.I.S.R.O., scriptie, 3 delen.
- OLAERTS, H., R. BERTEN en L. NEF, 1977. Ruimtelijke verdeling van de voornaamste landschapselementen in Limburg. Extern, 6(4) : 261-282.
- ONKELINX, C., 1981. Ons natuurreservaat "Wijvenheide". Wielewaal, 47(4) : 164-168.
- OVERSTRAETEN, F. VAN, 1981. Enkele kanttekeningen omtrent de herpetogeografie van Belgisch-Limburg. Natuurhist. Maandbl. 70(1) : 6-10.
- PARENT, G.H., 1979 a. Atlas provisoire commenté de l'herpétofaune de la Belgique et du Grand-Duché de Luxembourg. Les Natural. belges, 60(9-10): 251-333.
- PARENT, G.H., 1979 b. Contribution à la connaissance du peuplement herpétologique de la Belgique. Note 4. La question controversée de l'indigénat de la Cistude d'Europe, *Emys orbicularis* (Linné), en Lorraine, au Benelux et dans les territoires adjacents. Arch. Inst. Gr.-Ducal, Luxemb. Sect. Sc. nat. Phys. & Math., nouv. sér., 38: 129-182.
- PARENT, G.H., 1982. Contribution à la connaissance du peuplement herpétologique de la Belgique. Note 7. La présence en Wallonie du Pelobate brun, *Pelobates fuscus fuscus*, et de la Grenouille agile *Rana dalmatina*. Les Natural. belges, 63(5-6-7) : 113-123.
- PARENT, G.H., 1983. Protégeons nos Batraciens et Reptiles. Collection: Animaux menacés en Wallonie. Duculot - Région wallonne, 172 pp.
- PAULISSEN, E., 1973. De morfologie en de kwartaal-stratigrafie van de Maasvallei in Belgisch Limburg. Kon. Acad. Wet. Lett. & Sch. Kunst., Kl. Wet., 35, no. 127: 266 pp.
- POLL, M., 1949. L'introduction en Belgique et l'acclimatation dans la nature d'un poisson américain supplémentaire, *Umbra pygmaea* (De Kay). Bull. Instit. roy. Sc. natur. Belg., 25, no. 35: 11 pp.
- RAPPÉ, G., 1982. Korte mededeling. Nieuwe gegevens over het voorkomen van *Pelobates fuscus* (Laurenti) (Anura, Pelobatidae) in België. Biol. Jaarb. Dodonea, 50 : 255-259.
- SPARREBOOM, M. (redactie). De Amfibieën en Reptielen van Nederland, België en Luxemburg. Rotterdam, A.A. Balkema: 284 pp.
- STUMPEL, A.H.P., F.J. KRAGT en M.W.J. BONIS, 1982. Een biotoop van de Knoflookpad in de gemeente Maarheeze. De Levende Natuur, 84(3): 69-76.
- WESTHOFF, V., P.A. BAKKER, C.G. VAN LEEUWEN, E.E. VAN DER VOO, I.S. ZONNEVELD, 1973. Wilde planten. Flora en vegetatie in onze natuurgebieden. Deel III. De hogere gronden. Ver. Beh. Natuurmonum. Nederl.: 359 pp.
- WIJNANOS, H., E.J. en VAN GELOER, J.J., 1976. Biometrical and serological evidence for the occurrence of three phenotypes of green frogs (*Rana esculenta* complex) in The Netherlands. Netherl. Journ. Zoology, 26 (3) : 414-424.

Kuifhyacint nog steeds in Zuid-Limburg

F. Cupedo

Processieweg 2, Geulle

Een plantengroep die het de laatste decennia zwaar te verduren heeft, zijn de akkeronkruiden. Onze zorg voor het gewas - het gewas waarmee we hen binnengehaald hebben - is dikwijls hun ondergang.

De Kuifhyacint, o.a. door zaadzuivering verdwenen uit onze graanakkers, lijkt zich niettemin in een ander milieu te kunnen handhaven. De tijd zal moeten uitwijzen of dit een laatste stuipreiking is, of een teken van definitieve inburgering.

Muscari comosum (L) Mill., de Kuifhyacint, was in de eerste helft van deze eeuw tamelijk verbreid in Zuid-Limburg. De eerste vondst stamt uit de jaren vóór 1910. Toen vond J.

Kentgens uit Sittard enkele exemplaren in Klein-Holtum (DE WEVER, 1912). Maar ook in de vorige eeuw kwam de plant hier al voor: H. Baggen, destijds hoofd der school in Wijnandsrade,

vond in 1913 vlak bij zijn woonplaats Kuifhyacinten in een korenveld, waar ze volgens de eigenaar al 28 jaar stonden (DE WEVER, 1913). Het aantal bekende vindplaatsen is uiteindelijk opgelopen tot 26 (DE WEVER, 1942), verdeeld over 9 uurhokken. Sinds 1942 is ze echter niet meer waargenomen (DIJKSTRA, 1979; VAN DER HAM, 1980). Gelukkig zijn op dit moment weer enkele vindplaatsen bekend.

Al in 1979 vond J. van Bilsen een driel tal exemplaren bloeiend langs de au-

Figuur 1. De Kuifhyacint, *Muscari comosum* (L.) Mill. Obbicht, juni 1983.

toweg bij Born, km-hok 60-31-35. Hoewel aan de vondst weinig bekendheid werd gegeven, bleken de planten later in het jaar uitgegraven te zijn. Een achtergebleven klister werd terug in de grond geduwd, tot nu toe zonder zichtbaar resultaat.

In 1982 vond hij echter op korte afstand nog een exemplaar, momenteel nog steeds het enige op die vindplaats.

In juni 1983 werd ik door A. van der Plas attent gemaakt op een tweede groeiplaats, in de buurt van Obbicht,

km-hok 60-31-44. Het betreft een tiental planten, groeiend in een vegetatie van hoge grassen onderaan een talud op het zuiden (zie figuur 1). Ook hier dus niet, zoals in het vrliden gebruikelijk was, in graanakkers; die zijn er in dat gebied niet meer.

Op beide vindplaatsen hebben we vrij zeker te maken met relictten van een vooroorlogse populatie. In het gebied rond Born was de Kuifhyacint vroeger tamelijk verbreid. (J. van Bilsen, mond. med.)

Het vroegere voorkomen wordt be-

vestigd door herbarium-materiaal: in herbarium Van Bilsen bevindt zich een exemplaar uit Born, 12-6-1938 ("in roggeveld"), en in het herbarium Van Cleve, gewezen hoofd der school in Born, een plant uit mei 1913 (met de aanduiding "akkerpaardestaart").

De veronderstelling van VAN DER HAM (l.c.), dat de soort mogelijk niet uit Zuid-Limburg verdwenen is geweest, maar door haar groeiplaats (vroeger althans in het bloeiende koren) over het hoofd gezien is, blijkt dus op zijn minst in het noordelijk deel van het areaal juist te zijn.

Literatuur

- DIJKSTRA, S.J., 1979. Liliaceae (Lelleachtigen). *Natuurhistorisch Maandbl.* 68(8) : 140-147.
- HAM, R.W.J.M. VAN DER, 1980. Het vroegere voorkomen van de Kuifhyacint, *Muscari comosum* (L.) Mill., in Zuid-Limburg. *Natuurhist. Maandbl.* 69(5) : 104-107.
- WEVER, A. DE, 1912. Lijst der wildgroeiende planten in Z.-Limburg, II. Jaarb. *Natuurhist. Genootsch. Limb.*, 1912: 123-160.
- WEVER, A. DE, 1913. Lijst van wildgroeiende en eenige gekweekte planten in Z.-Limburg, III. Jaarb. *Natuurhist. Genootsch. Limb.*, 1913: 43-115.
- WEVER, A. DE, 1942. De natuur in! *Natuurhist. Maandbl.* 31(6): 45-51.

Korte mededelingen

Hamsterinventarisatie

Sinds 1980 zijn enkele leden van de Zoogdierenwerkgroep van het Natuurhistorisch Genootschap bezig met een inventarisatie van de hamsters in Limburg. Dit onderzoek wordt eind 1984 afgerond. De laatste inventarisatie van de hamster vond plaats in het begin van de jaren zestig. Er zijn aanwijzingen dat er sinds die tijd in het verspreidingsbeeld van de hamster nogal wat gewijzigd is. Belangrijk voor de recente inventarisatie zijn vooral de verspreidingsgegevens van 1980 tot en met 1984. Maar ook gegevens tussen 1960 en 1980 worden in het onderzoek betrokken. De onderzoekers zouden graag zoveel mogelijk gegevens ontvangen van dode of levende hamsters of hun burchten, met een preciese plaatsaanduiding (bv. kilometerhok) en tijdstip van de waarne-